

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

NVE

УТВЪРДИЛ: /пп/

ИВАЙЛО АЛЕКСИЕВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР НА АУЕР

Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	BGENERGY-1.001-0001 "Проучване за осъществимост използването на хидроенергийния потенциал в съществуващите системи за водоснабдяване и за повишаване на потенциала на съществуващи малки водноелектрически централи във водоснабдителните системи"
Финансиран по	Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност и енергийна сигурност“ в рамките на Финансовия механизъм на европейското икономическо пространство 2014-2021.
Бенефициент	Агенция за устойчиво енергийно развитие
Партньор от страната донор	Норвежка дирекция за водни ресурси и енергия, Норвегия
ДЕЙНОСТ 1	Преглед на настоящата политика, правна и регулаторна рамка в сектора на хидроенергетиката
Наименование на документа	ИЗГРАЖДАНЕ/РЕКОНСТРУИРАНЕ И ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА ВОДНОЕЛЕКТРИЧЕСКА ЦЕНТРАЛА – ОБОБЩЕН ПРЕГЛЕД НА РЕГУЛАТОРНАТА РАМКА
Дата:	14 август 2020

СЪДЪРЖАНИЕ:

I.	Общ ред за изграждане/реконструиране и присъединяване на ВЕЦ	3
II.	Изключения от общия ред и условия	3
III.	Общи правила за инвестиционно проучване и проектиране:.....	4
III.1.	Правила преди одобряването на инвестиционния проект:	4
III.2.	Одобряване на инвестиционния проект.	6
III.3.	Сключване на договор за присъединяване.....	7
III.4.	Присъединяване на новоизградена електрическа централа към електрическата мрежа. ...	8
III.5.	Документи за включване на генератор в паралел с ЕЕС.....	9
III.6.	Облекчени процедури.....	10
III.6.1.	Обекти по чл. 147, ал. 1, т. 14 от ЗУТ /за строеж/.....	10
III.6.2.	Обекти по чл. 24, т. 4 от ЗЕВИ /за присъединяване/	11
IV.	Технически изисквания към строежите съгласно ЗУТ	12
IV.1.	Участници в инвестиционния процес.....	12
IV.2.	Етапи в инвестиционния процес	14
IV.2.1.	Инвестиционно проектиране	14
IV.2.2.	Разрешения и лицензи за присъединяване.....	16
IV.2.3.	Строителство и монтаж.....	18
IV.2.4.	Завършване на строителството. Разрешение за ползване.	18
V.	Връзки към документи.....	20

I. Общ ред за изграждане/реконструиране и присъединяване на ВЕЦ

Общият ред за изграждане/реконструиране и присъединяване на водноелектрическа централа /ВЕЦ/ е установен в чл. 23 от Закона за енергията от възобновяеми източници /ЗЕВИ/ - Лицата, които желаят да изградят енергиен обект за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници или да извършат разширение на съществуваща електрическа централа или да увеличат инсталираната електрическа мощност на централа за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, подават до оператора на съответната електрическа мрежа заявления за присъединяване в посочени от тях райони, одобрени по чл. 22, ал. 5 от ЗЕВИ.

В посочения случай следва да се осъществи цялата процедура за извършване на строителството съгласно изискванията на Закона за устройство на територията /ЗУТ/, за водовземане и водоползване съгласно Закона за водите /ЗВ/ и за присъединяване на енергийният обект към енергийната мрежа съгласно Наредба № 3 от 21 март 2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката, изд. от ДКЕВР и Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи.

II. Изключения от общия ред и условия

Чл. 24, т. 4 от ЗЕВИ:

Разпоредбата на чл. 23 не се прилага за енергийни обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници:

4. с инсталирана електрическа мощност до 1.5 MW включително, за производство на енергия от водноелектрически централи.

Чл. 147, ал. 1, т. 14 от ЗУТ:

Не се изисква одобряване на инвестиционни проекти за издаване на разрешение за строеж за:

14. монтаж на инсталации за производство на електрическа енергия, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане от възобновяеми източници с обща инсталирана мощност до 1 MW включително към съществуващите сгради в урбанизираните територии, в т.ч. върху покривните и фасадните им конструкции и в прилежащите им поземлени имоти;

Извън посочените случаи, за изграждане/реконструиране на ВЕЦ се прилага пълната процедура съгласно нормативната уредба.

III. Общи правила за инвестиционно проучване и проектиране:

В зависимост от характеристиките, значимостта, сложността и рисковете при експлоатация строежите се категоризират в съответната категория съответно на инсталираната мощност, съгласно чл. 137 от ЗУТ.

Инвестиционните проекти могат да се изработват в следните фази:

1. идеен проект;
2. технически проект;
3. работен проект (работни чертежи и детайли).

Детайлни изисквания съгласно отделните етапи при разработване на проектите са установени в Наредба № 4 от 21 май 2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти.

III. 1. Правила преди одобряването на инвестиционния проект:

1. Провеждане на проучване на условията за присъединяване към електрическата мрежа. Изискванията за провеждане на проучването са уредени в Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи. Искането и придружаващите документи съгл. чл. 4 и сл. от цитираната Наредба се подават до съответния мрежови оператор.

Съответният мрежови оператор определя условия за присъединяване на обекта съгласно реда и условията на чл. 7 и сл. от Наредба № 6.

Мрежовият оператор изготвя и предлага на лицата на заявителя писмено становище за условията за присъединяване.

След издаване на становище за условията за присъединяване, клиентът подава до мрежовия оператор за съгласуване работен проект част архитектурна и част електрически уредби и инсталации до границата на собственост, които операторът съгласува.

Договор за присъединяване на обекти на клиенти към електрическата мрежа се сключва между съответния мрежови оператор и лицето, на което е представено становище за условията за присъединяване или документ по реда на чл. 140а, ал. 7 от ЗУТ (чл. 14, ал. 1, чл. 17 и сл. от Наредба № 6).

Искането за сключване на договора се прави от клиента до оператора и съдържа документите по чл. 15 от Наредба № 6.

В едномесечен срок от подаване на искането за сключване на договор за присъединяване съответният мрежови оператор подготвя договора и изпраща писмена покана до заявителя.

Когато не е започнала процедура за сключване на договор за присъединяване, в срок от една година от сключването на предварителния договор или представянето на становището за условията за присъединяване по причина, зависеща от лицето по чл. 14, процедурата по присъединяване се прекратява. За започване на нова процедура по присъединяване на обекта възложителят подава ново искане за присъединяване на обекта по реда на заявление за проучване.

Лицата, които желаят да изградят енергиен обект за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници или да увеличат инсталираната електрическа мощност на централа за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, подават до оператора на разпределителната мрежа за съответния район за инсталирана мощност до 5 MW и до оператора на преносната мрежа за инсталирана мощност над 5 MW заявления за присъединяване по образец на оператора в посочен от тях район и ниво на напрежение, одобрени по чл. 22, ал. 5 ЗЕВИ – чл. 80, ал. 1.

2. Право на ползване на водите.

Разрешение за водоползване се изисква за черпени количества над 10 куб.м. на денонощие. Водоползването включва и използването на енергията на водата. За преобразуване на енергията на водата без отклоняването ѝ от водните течения в електрическа енергия чрез турбини с мощност до 20 kW не се изисква разрешително по Закона за водите - чл. 44, ал. 1, ал. 2, ал. 3 от ЗВ .

За изграждане на нови МВЕЦ е необходимо разрешение за водоползване и за ползване на воден обект - чл. 46, ал. 1, т. 1 и чл. 50 от ЗВ . Разрешителното се издава от Директора на басейновата дирекция с обхват и съдържание съгласно чл. 56 от ЗВ и в едномесечен срок - чл. 67 от ЗВ. Заявлението се подава до Директора на съответната басейнова дирекция, като материалите се изпращат на общинската администрация за публично обявяване с изключение на случаите, когато водоползването се иска за частен воден обект или за обект публична общинска собственост, за който е сключен договор за концесия - чл. 52, ал. 1, т. 3, чл. 61, ал. 1, т. 1, чл. 62, ал. 4 и чл. 63, ал.1, т. 2 от ЗВ .

Концесия за строителство, концесия за услуги или концесия за ползване на водностопански системи и съоръжения, включително за хидротехнически, хидроенергийни, хидромелиоративни, водоснабдителни и канализационни системи и съоръжения, се възлага при условията и по реда на Закона за концесиите. Концесия за строителство, концесия за услуги или концесия за ползване на водностопански системи и съоръжения, включително за хидротехнически, хидроенергийни, хидромелиоративни, водоснабдителни и канализационни системи и съоръжения, се възлага при условията и по реда на Закона за концесиите - чл. 47а, ал. 1 от ЗВ.

III.2. Одобряване на инвестиционния проект.

1. Идейнният инвестиционен проект подлежи на съгласуване от главния архитект на общината въз основа на предварителна оценка за съответствие по чл. 142, ал. 2 – чл. 141 от ЗУТ.

Одобреният инвестиционен проект може да служи за издаване на разрешение за строеж.

Инвестиционните проекти, по които се издава разрешение за строеж, се съгласуват и одобряват след писмено заявление на възложителя и придружителни документи съгласно чл. 144 от ЗУТ.

Не се изисква одобряване на инвестиционни проекти за издаване на разрешение за строеж за монтаж на инсталации за производство на електрическа енергия, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане от възобновяеми източници с обща инсталирана мощност до 1 MW включително към съществуващите сгради в урбанизираните територии, в т.ч. върху покривните и фасадните им конструкции и в прилежащите им поземлени имоти – чл. 147, т. 14 от ЗУТ.

2. Разрешение за строеж.

При издаване на разрешение за строеж, трябва да се вземе предвид следното:

- в случаите, когато възложителят на инвестиционното намерение **е собственик на имота** върху който ще бъдат изградени съоръженията (водовземно съоръжение, сградоцентра), директно се преминава към издаване на разрешение за строеж.

- когато възложителят **не е собственик на имота**, той трябва да има учредено право на строеж, като тук съществуват две хипотези:

- когато изграждането или разширението на енергийни обекти и надземни и подземни хидротехнически съоръжения за производство на електрическа енергия или на части от тях се извършва върху в имоти частна или общинска собственост, съответният собственик следва да учреди възмездно право на строеж в полза на възложителя.

- когато изграждането или разширението на енергийни обекти и надземни и подземни хидротехнически съоръжения за производство на електрическа енергия или на части от тях се извършва върху в имоти публична държавна собственост (тук се включват и речните корита) също е необходимо да бъде учредено възмездно право на строеж, но към днешна дата в страната няма работещ режим за уредба на тези случаи.

Право на прокарване на необходимите линейни енергийни обекти (тръбопроводи, електропроводи) - сервитути възникват, когато има влязъл в сила подробен устройствен план, с който се определя местоположението и размерите на сервитутните зони на линейния енергиен обект в засегнатите имоти и след като титулярът на сервитута изплати или внесе еднократно

обезщетение. Възникнали сервитути представляват основание за издаване на разрешение за строеж по чл. 148 от Закона за устройство на територията.

Разрешението за строеж се издава на възложителя въз основа на одобрен технически или работен инвестиционен проект, когато такъв се изисква. Допуска се разрешение за строеж да се издаде въз основа на одобрен идеен проект при условията на чл. 142, ал. 2 от ЗУТ. Разрешението за строеж се издава едновременно с одобряването на инвестиционния проект, когато това е поискано в заявлението. Разрешение за строеж на обекти в защитени територии за опазване на културното наследство се издава при спазване разпоредбите на Закона за културното наследство. Разрешението за строеж се издава в 7-дневен срок от постъпване на писменото заявление, когато има одобрен инвестиционен проект.

Разрешение за строеж се издава от главния архитект на общината.

Разрешение за строеж се издава от:

1. областния управител - за обекти на техническата инфраструктура с обхват повече от една община или за обекти с регионално значение;

2. министъра на регионалното развитие и благоустройството за:

а) обекти с обхват повече от една област;

б) обекти с национално значение и/или национални обекти;

в) републиканските пътища, железопътните магистрали и железопътните линии;

3. министъра на отбраната, съответно от министъра на вътрешните работи, от председателя на Държавна агенция "Национална сигурност" или от председателя на Държавна агенция "Разузнаване", когато се отнася за обекти на тази агенция - за специалните обекти, свързани с отбраната и сигурността на страната.

Разрешението за строеж се издава за целия строеж, като може да се издава и за отделни етапи (части) на строежите, които могат да се изпълняват и използват самостоятелно – чл. 152 от ЗУТ.

III.3. Сключване и съдържание на договор за присъединяване.

След одобряване на инвестиционния проект за обекта възложителят на електрическата централа подава до мрежовия оператор писмено искане за сключване на договор за присъединяване – от Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи.

Издава се въз основа на писмено искане до съответния мрежови оператор съгласно чл. 15 и сл. от Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа

енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи. В 1-месечен срок, мрежовият оператор подготвя проект на договора.

С договора за присъединяване се определят:

1. правата и задълженията на съответния мрежови оператор;
2. правата и задълженията на възложителя;
3. необходимите условия за присъединяване на обекта към съответната мрежа.

Минимално съдържание на договора – чл. 19 от Наредба № 6 от 24.02.2014 г.

След сключване на договор за присъединяване съответният мрежови оператор изготвя и съгласува работните проекти за изграждане на съоръженията за присъединяване на обекта, за които е отговорен съгласно сключения договор, за своя сметка – чл. 21, ал. 1 от Наредба № 6 от 24.02.2014 г.

Строителството се извършва по реда и при условията на чл. 156б и сл. от ЗУТ.

III.4. Присъединяване на новоизградена електрическа централа към електрическата мрежа.

Съгласно чл. 65 от Наредба № 6 от 24.02.2014 г. присъединяването на новоизградена електрическа централа към електрическата мрежа се осъществява на три етапа:

1. **първи етап** – електрическите съоръжения за присъединяване на електрическата централа към електрическата мрежа се поставят под напрежение за извършване на единични, комплексни и 72-часови изпитвания и получаване на документ за въвеждането им в експлоатация при условията и по реда на ЗУТ;

Въвеждането в експлоатация и получаването на разрешение за ползване са уредени в чл. 3 и сл. от Наредба № 2 от 31.07.2003 г. за въвеждане в експлоатация на строежите в Република България и минимални гаранционни срокове за изпълнени строителни и монтажни работи, съоръжения и строителни обекти изд. от министъра на регионалното развитие и благоустройството, като искане за назначаване на държавна приемателна комисия за издаване на разрешение за ползване се прави от възложителя или от упълномощено от него лице до Дирекцията за национален строителен контрол.

Съгласно чл. 12 от Наредба № 2 от 31.07.2003 г., лицето, упражняващо строителен надзор, запознава ДПК с изпълнения строеж съгласно съставения окончателен доклад и приложената документация към него.

Държавната приемателна комисия въз основа на огледа на строежа, представените документи, разискванията на нейните заседания и становища на членовете ѝ съставя протокол обр.

16 с предложение за издаване на разрешение за ползване на строежа или с предложение за отказ за издаване на разрешение за ползване.

Съставеният протокол обр. 16 се прочита на последното заседание на комисията и се подписва от всички членове и нейния председател. За дата на съставения протокол се смята датата на последното заседание.

Протокол обр. 16 е основание за издаване на разрешение за ползване на строежа или отказ за издаване на същото.

2. **втори етап** – електрическата уредба на производителя, необходима в процеса на строителството за извършване на единични, комплексни и 72-часови изпитвания на отделни съоръжения и подобекти на електрическата централа, се поставя под напрежение след получаване на документ за въвеждането ѝ в експлоатация при условията и по реда на ЗУТ и се оформя като самостоятелен подобект;

3. **трети етап** – включване на електрически генератор в паралел към електрическата мрежа.

III.5. Документи за включване на генератор в паралел с ЕЕС

Съгласно чл. 66 от Наредба № 6 от 24.02.2014 г., включването на генератор в паралел с ЕЕС и провеждането на комплексна 72-часова проба в експлоатационни условия се извършват по установения оперативен ред, след като възложителят представи на мрежовия оператор:

1. писмено искане от производителя или упълномощено от него лице за провеждане на комплексна 72-часова проба при експлоатационни условия;

2. специални изисквания към мрежовия оператор по време на провеждане на 72-часовата проба;

3. времеви график за провеждане на 72-часовата проба;

4. опис на настъпилите в процеса на строителството промени в сравнение с представените проекти по чл. 59, ал. 1, т. 5;

5. декларация за наличието на обучен оперативен електротехнически персонал, който е запознат с изискванията на наредбата по чл. 115 ЗЕ;

6. списък на оперативния персонал на електрическата централа, който ще осъществява контакти с мрежовия оператор;

7. информация съгласно чл. 78;

8. друга информация съгласно изискванията на наредбата по чл. 115 от ЗЕ.

Преди включването на генератор в паралел към ЕЕС възложителят като производител сключва:

1. договор за достъп до съответната мрежа;
2. договор за продажба на произведената електрическа енергия.

Разрешението за ползване на обекта се издава от началника на ДНСК в срок до 5 работни дни от представянето на протокол обр. 16 на държавната приемателна комисия.

Разрешението за ползване, в което се вписват минималните гаранционни срокове, е документ, с който се установява функционалната пригодност на строежа за ползване съобразно издадените строителни книжа – чл. 17, ал. 2 от Наредба № 2 от 31.07.2003 г.

Производителят представя на мрежовия оператор копие от документа за въвеждане в експлоатация на централата, издаден при условията и по реда на ЗУТ, в 10-дневен срок от получаването му – чл. 68 от Наредба № 6 от 24.02.2014 г.

III.6. Облекчени процедури

III.6.1. Обекти по чл. 147, ал. 1, т. 14 от ЗУТ /за строеж/

Не се изисква одобряване на инвестиционни проекти за издаване на разрешение за строеж за монтаж на инсталации за производство на електрическа енергия, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане от възобновяеми източници с обща инсталирана мощност до 1 MW включително към съществуващите сгради в урбанизираните територии, в т.ч. върху покривните и фасадните им конструкции и в прилежащите им поземлени имоти – представят се становища на инженер-конструктор, на електроинженер и/или на инженер по топлотехника с чертежи, схеми, изчисления и указания за изпълнението им, и становище, с което са определени условията за присъединяване към разпределителната мрежа.

В случаите, когато не се изисква одобряване на инвестиционен проект, разрешение за строеж се издава само въз основа на искането за разрешение и документ за собственост, за учредено право на строеж или за право да се строи в чужд имот по силата на специален закон. В разрешението за строеж се вписват видовете строителни и монтажни работи, които ще бъдат изпълнени. За постройки и съоръжения по чл. 147, ал. 1 към разрешението за строеж се прилага ситуационна скица с обозначени линии на застрояване, разстояния и височини – чл. 153, ал. 1 от ЗУТ.

В посочения случай се издава разрешение за строеж от шеста категория – чл. 12 от Наредба № 1 от 30 юли 2003 г. за номенклатурата на видовете строежи, изд. от министъра на регионалното развитие и благоустройството.

III.6.2. Обекти по чл. 24, т. 4 от ЗЕВИ /за присъединяване/

За енергийни обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници с инсталирана електрическа мощност до 1.5 MW включително, за производство на енергия от водноелектрически централи е предвидена облекчена процедура съгласно чл. 80 и сл. от Наредба № 6 от 24.02.2014 г.

Лицата, които желаят да изградят енергиен обект за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници или да увеличат инсталираната електрическа мощност на централа за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, подават до оператора на разпределителната мрежа за съответния район за инсталирана мощност до 5 MW и до оператора на преносната мрежа за инсталирана мощност над 5 MW заявления за присъединяване по образец на оператора в посочен от тях район и ниво на напрежение, одобрени по чл. 22, ал. 5 ЗЕВИ.

Операторът на съответната мрежа разглежда заявленията по реда на постъпването им и с мотивирано становище се произнася по допустимостта на всяко заявление в срок 14 дни от постъпването му /становище за допустимост/.

При издаване на становище, с което заявлението е определено като допустимо, операторът на съответната електрическа мрежа извършва проучване и издава становище за условията и начина за присъединяване в срок до 30 дни за оператора на разпределителната мрежа и 60 дни за оператора на преносната мрежа от датата на издаване на становището за допустимост.

Съгласно чл. 81 от Наредба № 6 от 24.02.2014 г., присъединяването на обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници не се обвързва с одобряваните ежегодно електрически мощности по реда на чл. 22 ЗЕВИ и за тях не е в сила реда за присъединяване по чл. 23 ЗЕВИ, когато:

1. са обекти по реда на чл. 24, т. 2, 3 и 4 ЗЕВИ;
2. са обекти по реда на чл. 25 ЗЕВИ, за които заявителите са декларирали, че няма да ползват преференциите по чл. 31 и 32 ЗЕВИ /преференциална цена/

В случаите по чл. 24 ЗЕВИ, когато заявителите предвиждат да използват произвежданата електрическа енергия за собствено потребление, те посочват това в искането си за проучване на условията за присъединяване.

Лицето, получило становище за присъединяване, подава до мрежовия оператор искане за изготвяне на предварителен договор за присъединяване на обекта при посочените в становището условия и начин на присъединяване в срока на валидност на издаденото становище.

Мрежовият оператор изготвя и предлага проект на предварителен договор за присъединяване на обекта в срок до 30 дни от датата на постъпване на искането за сключване на предварителен договор.

Сключването на договор за присъединяване /окончателен/ се извършва по общия ред.

Срокът на валидност на договора е не по-дълъг от срока за въвеждане в експлоатация на обекта на производителя и съоръженията за присъединяването му, но не повече от три години, когато въвеждането в експлоатация е предвидено да се извърши на един етап. При поетапно въвеждане в експлоатация срокът за въвеждане в експлоатация на първия етап е не повече от три години от сключването на договора.

IV. Технически изисквания към строежите съгласно ЗУТ

IV.1. Участници в инвестиционния процес

Участници в инвестиционния процес са:

- възложителят,
- строителят,
- проектантът,
- консултантът,
- физическото лице, упражняващо технически контрол за част „Конструктивна”,
- техническият ръководител,
- доставчикът на машини, съоръжения и технологично оборудване.

Взаимоотношенията между участниците в строителството се уреждат с писмени договори.

– **Възложител** е собственикът на имота, лицето, на което е учредено право на строеж в чужд имот, и лицето, което има право да строи в чужд имот по силата на закон. Възложителят или упълномощено от него лице осигурява всичко необходимо за започване на строителството - чл. 161, ал. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ)

– **Проектант** е физическо или юридическо лице, включващо в състава си физически лица, притежаващи необходимата проектантска правоспособност - чл. 162, ал. 1 от ЗУТ.

– **Строителят** е физическо или юридическо лице, включващо в състава си физически лица, притежаващи необходимата техническа правоспособност, което по писмен договор с възложителя изпълнява строежа в съответствие с издадените строителни книжа. - чл. 163, ал. 1 от ЗУТ. Строителят може да възложи на подизпълнител извършването на отделни видове строителни и монтажни работи или на части (етапи) от строежа - чл. 163, ал. 4 от ЗУТ.

– **Техническият ръководител** е строителен инженер, архитект или строителен техник, който ръководи строителните работи и осигурява изпълнение на отговорностите по чл. 163, ал. 2, т. 1 - 5, а за строежите по чл. 14, ал. 2 от Закона за Камарата на строителите - и отговорностите по чл. 168, ал. 1 и по чл. 169б, ал. 1. - чл. 163а, ал. 4 от ЗУТ.

Строителят е длъжен да назначи по трудов договор технически правоспособни лица, които да извършват техническо ръководство на строежите. – чл. 163а, ал. 1 от ЗУТ.

Технически правоспособни са лицата, получили дипломи от акредитирано висше училище с квалификация "строителен инженер", "инженер" или "архитект", както и лицата със средно образование с четиригодишен курс на обучение и придобита професионална квалификация в областите "Архитектура и строителство" и "Техника" – чл. 163а, ал. 2 от ЗУТ

Когато строежът се изпълнява от възложителя, той е длъжен да осигури технически ръководител. В този случай техническият ръководител носи отговорност за спазване изискванията на чл. 163, ал. 2. - чл. 163а, ал. 5 от ЗУТ.

– Възложителят може да възложи доставката и монтажа на технологичното и инсталационното съоръжаване на строежа на **доставчик**. **Доставчикът** е отговорен за качествено и срочно изпълнение на доставката и монтажа, както и за свързаните с това приемни изпитвания. - чл. 165 от ЗУТ.

– **Консултантът** /чл. 166 от ЗУТ/ въз основа на писмен договор с възложителя:

1. извършва оценяване на съответствието на инвестиционните проекти и/или упражнява строителен надзор;
2. извършва проверка и контрол на доставените и влагани в строежа строителни продукти, с които се осигурява изпълнението на основните изисквания към строежите в съответствие с изискванията на наредбата по чл. 9, ал. 2, т. 5 от Закона за техническите изисквания към продуктите при упражняване на дейностите по т. 1;
3. може да изпълнява прединвестиционни проучвания, подготовка на проектантския процес и координация на строителния процес до въвеждането на строежа в експлоатация, включително контрол на количествата, качеството и съответствието на изпълняваните строителни и монтажни работи с договорите за изпълнение на строителството, както и други дейности - предмет на договори.

Изискванията към консултанта са установени в чл. 167 от ЗУТ.

Въпреки, че не е изрично посочен в чл. 160 от ЗУТ сред участниците в инвестиционния процес, значителни правомощия в процеса на строителството има лицето, упражняващо **строителен надзор**. Строителният надзор се упражнява от консултант за строежите от първа до пета категория, с изключение на обектите по чл. 14, ал. 2 от Закона за Камарата на строителите. /чл. 168, ал. 2 от ЗУТ/.

Лицето, упражняващо строителен надзор отговаря за:

1. законосъобразно започване на строежа;
2. осъществяване на контрол относно пълнота и правилно съставяне на актовете и протоколите по време на строителството;
3. спиране на строежи, които се изпълняват при условията на чл. 224, ал. 1 и чл. 225, ал. 2 и в нарушение на изискванията на чл. 169, ал. 1 и 3;
4. осъществяване на контрол относно спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд в строителството;
5. недопускане на увреждане на трети лица и имоти вследствие на строителството.

IV.2. Етапи в инвестиционния процес

- 1) Инвестиционно проектиране.
- 2) Разрешения и лицензи.
- 3) Строителство и монтаж.
- 4) Завършване на строителството. Разрешение за ползване.

IV.2.1. Инвестиционно проектиране

➤ **Инвестиционен проект**

Възложителят определя и възлага фазите на проектиране и частите на проекта за всяка отделна фаза в зависимост от вида и спецификата на обекта. При възлагане на частите на проекта се спазват изискванията за задължителен минимален обхват и съдържание съгласно изискванията на Наредбата - чл. 4 от Наредба № 4 от 21 май 2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, (издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 51 от 5.06.2001 г., в сила от 5.06.2001 г.)

➤ **Набавяне на изходни данни, документи и изготвяне на задание за проектиране:**

а) отреждане на терен за изграждане на МВЕЦ - изясняване на собствеността на площадката, определена за обекта по прединвестиционното проучване.

б) придобиване право на собственост или ползване на земите за строителство на МВЕЦ.

в) придобиване на разрешение за водоползване по реда на Закона за водите/концесия по реда на Закона за концесиите.

г) виза за проектиране – чл. 140 и сл. от ЗУТ;

д) задание за проектиране - инвестиционното проектиране се извършва в съответствие с предвижданията на действащия подробен устройствен план (ПУП), с визата за проектиране по чл. 140 ЗУТ, когато издаването ѝ е задължително, и с изискванията на заданието за проектиране или договора за проектиране в случаите, когато не е изработено задание /Наредба № 4 от 21.05.2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти/

- Предварителни (прединвестиционните) проучвания /чл. 9 от Наредба № 4/

- Обемно-устройствено проучване /чл. 10 и чл. 11 от Наредба № 4/

Заданието за проектиране включва:

- 1) основни технически, икономически, технологични, функционални и планово-композиционни изисквания към обекта;
- 2) основни функционални и композиционни параметри на обекта.

➤ **Проектиране:**

1. *Идеен проект* – чл. 15 и сл. от Наредба № 4

Идейният проект се изработва в съответствие с предвижданията на действащия ПУП или с визата за проектиране, когато издаването ѝ е задължително, и в съответствие със заданието за проектиране (договора за проектиране).

Когато няма изработено задание за проектиране, идейният проект изпълнява и ролята на задание за следващата фаза на проектиране.

Обхватът и съдържанието на идейния проект трябва да бъдат достатъчни за ползването му:

- 1) като основа за изработване на следващата фаза на проектиране;
- 2) за избор на архитектурно-пространствено решение, строително- конструктивно решение, инсталационни и технологични решения, системи за безопасност и др., когато такива се изискват със заданието за проектиране (договора за проектиране);
- 3) за нуждите на съгласуването - при условията и по реда на чл. 141 ЗУТ;
- 4) за издаване на разрешение за строеж съгласно чл. 142, ал. 2 ЗУТ;
- 5) за възлагане на строеж по Закона за обществените поръчки съгласно чл. 142, ал. 2 ЗУТ.

2. Технически проект – чл. 19 и сл. от Наредба № 4

Техническият проект се изработва въз основа на съгласувания идеен проект, а в случаите, когато не е изработен идеен проект – в съответствие с предвижданията на действащия ПУП или с визата за проектиране, когато издаването ѝ е задължително, и заданието за проектиране (договора за проектиране).

Техническият проект подлежи на съгласуване и е основа за изработване на работния проект или подлежи на одобряване и е основание за издаване на разрешение за строеж, възлагане и изпълнение на строителството.

С техническия проект се доизясняват и допълват проектните решения на идейния проект, респ. се изработват проектни решения, които служат за:

- 1) оценка на съответствието с изискванията към строежите по чл. 169 ЗУТ;
- 2) договаряне на строителството и/или за доставка на оборудване, строителни материали и изделия, вкл. за възлагане на обществени поръчки за строителство или за доставка на оборудване при условията и по реда на Закона за обществените поръчки (ЗОП);
- 3) започването и изпълнението на строителството до завършването на обекта.

В обхвата на техническия проект могат да се включват, в зависимост от вида и спецификата на обекта, следните части:

- 1) за обекти, за които определяща и водеща е архитектурната част на проекта - части архитектурна, конструктивна, необходимите инсталационни части, технологична част, част геодезическа и др.;
- 2) за обекти, за които определяща и водеща е конструктивната част на проекта - части конструктивна, архитектурна, необходимите инсталационни части, част технологична, част геодезическа и др.;
- 3) за обекти, за които определяща и водеща е технологичната част на проекта - части технологична, архитектурна, конструктивна, необходимите инсталационни части, част геодезическа и др.;

- 4) за обекти, за които определяща и водеща е съответна част на техническата инфраструктура - съответната част на техническата инфраструктура (за външни водоснабдителни и/или канализационни мрежи, за електроснабдителни и/или електрозахранващи мрежи, за топлоснабдителни и/или разпределителни мрежи, за газопреносни и/или газоразпределителни мрежи, за хидромелиоративни системи, за пътища, за железопътни линии и др.), както и части конструктивна, технологична, архитектурна, част геодезическа и др.;
- 5) за обекти, за които определяща и водеща е част паркоустройство и благоустройство – част паркоустройство и благоустройство, необходимите инсталационни части, част геодезическа, и др.

3. Работен проект – чл. 22 и сл. от Наредба № 4

Работният проект (работни чертежи и детайли) се изработва въз основа на съгласувания/одобрения проект в предходна фаза, а при еднофазно проектиране – в съответствие с предвижданията на действащия ПУП или с визата за проектиране, когато издаването ѝ е задължително, и със заданието за проектиране (договора за проектиране).

Работният проект (работни чертежи и детайли), ако няма одобрен технически проект, подлежи на одобряване и е основание за издаване на разрешение за строеж и за възлагане и изпълнение на строителството.

С работния проект:

- се изясняват конкретните проектни решения в степен, осигуряваща възможност за цялостно изпълнение на всички видове СМР и за доставка и монтаж на технологичното оборудване и обзавеждането на обекта;
- се осигурява възможност за ползването му като документация за договаряне изпълнението на строителството, вкл. чрез процедура за възлагане на обществена поръчка за строителство и/или за доставка на оборудване при условията и по реда на ЗОП;
- се осигурява съответствието на проектните решения с изискванията към строежите по чл. 169 ЗУТ.

IV.2.2. Разрешения и лицензи за присъединяване

За проучване на условията за присъединяване на обект на клиент към електрическата мрежа се подава писмено искане до съответния мрежови оператор по местонахождение на обекта в случаите:

- 1) при изграждане на нов обект;
- 2) при преустройство на обект по реда на ЗУТ;
- 3) при увеличаване на договорената присъединена мощност на съществуващ, присъединен към електрическата мрежа обект;
- 4) при обособяване на нов обект със самостоятелно измерване на електрическата енергия чрез отделяне от съществуващ обект, който е присъединен към електрическата мрежа;
- 5) при промяна на броя на фазите независимо от това, дали се променя договорената присъединена мощност;
- 6) при изграждане на нови съоръжения за присъединяване, свързано с повишаване на категорията по осигуреност на електроснабдяването;

- 7) за временно електроснабдяване на строителни обекти;
- 8) за временно електроснабдяване на преместваеми обекти по смисъла на ЗУТ;
- 9) за електроснабдяване на приемници на електрическа енергия в незастроен имот;
- 10) за електроснабдяване на съществуващ обект, който не е присъединен към електрическата мрежа;
- 11) за присъединяване на обект с прекратен достъп до мрежата;
- 12) при искане за допълнително захранване, при запазване категорията на осигуреност.

/чл. 4 от Наредба № 6 от 24 февруари 2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи, издадена от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране, в сила от 04.04.2014 г./

Съответният мрежови оператор определя условия за присъединяване на обекта.

Операторът на разпределителната мрежа съгласува с оператора на преносната мрежа условията за присъединяване на обект на клиента към разпределителната мрежа в случаите, когато присъединяването на обекта:

- води до промени в договорите, сключени между двата мрежови оператора;
- налага изграждане или реконструиране на съоръжения както в разпределителната, така и в преносната мрежа

Съответният мрежови оператор изготвя и предлага писмено становище за условията за присъединяване.

Договор за присъединяване

В едномесечен срок от подаване на искането за сключване на договор за присъединяване съответният мрежови оператор:

1. подготвя договора;
2. изпраща писмена покана до лицето, подало искане за сключване на договора за присъединяване.

С договора за присъединяване се определят:

1. правата и задълженията на съответния мрежови оператор;
2. правата и задълженията на лицето по чл. 14;
3. необходимите условия за присъединяване на обекта към съответната мрежа.

Договорът за присъединяване се съобразява с интересите на страните и с реалните технически възможности на електрическата мрежа в района на обекта към датата на сключването му. /чл. 17 от Наредба № 6/.

Издаване на лицензия /чл. 39 и сл. от Закона за енергетиката/

Производството пред Комисията за енергийно и водно регулиране, наричана по-нататък, се открива:

1. по заявление в случаите по чл. 1, ал. 1, т. 1, 3, 4, 5, 6, 10, 11 и по чл. 13, ал. 5 и 6; /чл. 2 от Наредба № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката, изд. от ДКЕВР/

Когато за извършване на някоя от дейностите по ал. 1 се издава лицензия, преди да е изграден енергийният обект за осъществяване на тази дейност, лицензията съдържа условията за изграждане на този обект и срок за започване на лицензионната дейност. /чл. 39, ал. 3 от ЗЕ/

Лицензия се издава на лице, регистрирано по Търговския закон, което:

1. притежава технически и финансови възможности, материални и човешки ресурси и организационна структура за изпълнение на нормативните изисквания за осъществяване на дейността по лицензията;

2. има вещни права върху енергийните обекти, чрез които ще се осъществява дейността, ако те са изградени, с изключение на лицензиите по чл. 39, ал. 1, т. 4, 5, 6, 7, 10 и 13 от ЗЕ;

3. представи доказателства, че енергийните обекти, чрез които ще се осъществява дейността по лицензията, отговарят на нормативните изисквания за безопасна експлоатация и за опазване на околната среда. /чл. 40 от ЗЕ/

IV.2.3. Строителство и монтаж

Застрояване по смисъла на този закон е разполагането и изграждането на сгради, постройки, мрежи и съоръжения в поземлени имоти. /чл. 12, ал. 1 от ЗУТ/

Взаимоотношенията между участниците в строителството се уреждат с писмени договори. /чл. 160, ал. 2 от ЗУТ/

Откриване на строителната площадка и определяне на строителната линия и ниво.

За начало на строежа съобразно издаденото разрешение за строеж се счита денят на съставяне на протокола за откриване на строителна площадка и определяне на строителна линия и ниво, а когато такъв не се изисква - датата на заверка на заповедната книга.

За откриването на строителната площадка и определянето на строителната линия и нивото се съставя протокол с означение на регулационните и нивелетните репери. В протокола се отразяват мерките за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд, безопасността на движението и опазването на съседните сгради, заварените сгради, мрежи и съоръжения в имота, които се запазват по време на строителството и след него, както и едроразмерната дървесна растителност, която не подлежи на премахване. /чл. 157, ал. 1 и ал. 4 от ЗУТ/

Застраховане в проектирането и строителството

Проектантът, лицето, упражняващо технически контрол по част "Конструктивна", консултантът, строителят и лицето, упражняващо строителен надзор, застраховат професионалната си отговорност за вреди, причинени на други участници в строителството и/или на трети лица, вследствие на неправомерни действия или бездействия при или по повод изпълнение на задълженията им. /чл. 171, ал. 1 от ЗУТ/

IV.2.4. Завършване на строителството. Разрешение за ползване.

След фактическото завършване на строежа се изготвя ексекүтивна документация, отразяваща несъществените отклонения от съгласуваните проекти от изпълнителя или от лице, определено от възложителя.

Екзекутивната документация съдържа пълен комплект чертежи за действително извършените строителни и монтажни работи. Тя се заверява от възложителя, проектанта, строителя, лицето, упражнило авторски надзор, от физическото лице, упражняващо технически контрол за част "Конструктивна", и от лицето, извършило строителния надзор. Предаването се удостоверява с печат на съответната администрация, положен върху всички графични и текстови материали. Екзекутивната документация е неразделна част от издадените строителни книжа. /чл. 175, ал. 1 и 2 от ЗУТ/

След завършване на строежа възложителят, проектантът, строителят и лицето, упражняващо строителен надзор, съставят констативен акт, с който удостоверяват, че строежът е изпълнен съобразно одобрените инвестиционни проекти, заверената екзекутивна документация, изискванията към строежите по чл. 169, ал. 1 и 3 и условията на сключения договор. Към този акт се прилагат и протоколите за успешно проведени единични изпитвания на машините и съоръженията. С този акт се извършва и предаването на строежа от строителя на възложителя.

За строежите на обекти с производствено и друго специфично предназначение, в зависимост от уговореното в договора, завършването на строителството се доказва допълнително с извършване на успешни приемни изпитвания.

Когато строителството се извършва от няколко строители, всеки от тях е задължен да извърши изпитванията на своята част от строежа след приключване на строителството ѝ.

В случаите, когато изпитванията не са успешни, строителството не се счита за завършено и възложителят има правата по чл. 265 от Закона за задълженията и договорите. /чл. 176, ал. 1-4 от ЗУТ/

Присъединяване към електрическата мрежа

Възложителят на електрическата централа проектира и изгражда електрическите уредби и съоръжения за своя сметка, когато съгласно чл. 72 са собственост на производителя.

За присъединяването на електрическата централа към електрическата мрежа възложителят заплаща на мрежовия оператор цена за присъединяване съгласно действащата нормативна уредба по начин и в срокове, определени в договора за присъединяване /чл. 63, ал. 1 и 2 от Наредба № 6/

Присъединяването на новоизградена електрическа централа към електрическата мрежа се осъществява на три етапа:

1. първи етап - електрическите съоръжения за присъединяване на електрическата централа към електрическата мрежа се поставят под напрежение за извършване на единични, комплексни и 72-часови изпитвания и получаване на документ за въвеждането им в експлоатация при условията и по реда на ЗУТ;

2. втори етап - електрическата уредба на производителя, необходима в процеса на строителството за извършване на единични, комплексни и 72-часови изпитвания на отделни съоръжения и подобекти на електрическата централа, се поставя под напрежение след получаване на документ за въвеждането ѝ в експлоатация при условията и по реда на ЗУТ и се оформя като самостоятелен подобект;

3. трети етап - включване на електрически генератор в паралел към електрическата мрежа /чл. 65 от Наредба № 6/.

Въвеждане в експлоатация

След завършването на строежа и приключване на приемните изпитвания, когато те са необходими, възложителят подава заявление пред органите по-долу за въвеждането на обекта в експлоатация, като представя окончателния доклад по чл. 168, ал. 6, договорите с експлоатационните дружества за присъединяване към мрежите на техническата инфраструктура, технически паспорт и сертификат за проектни енергийни характеристики и посочва идентификатор на обекта на кадастъра, подлежащ на въвеждане в експлоатация. За строежите по чл. 32, ал. 1, т. 1, букви "б" и "ж" от Закона за кадастъра и имотния регистър, които създават зони на ограничения, възложителят представя удостоверение от Агенцията по геодезия, картография и кадастър, че са нанесени в специализираните карти и регистри по чл. 32 от Закона за кадастъра и имотния регистър. В случаите по чл. 151, ал. 1, т. 10 след монтирането на инсталациите регистрирането им се извършва пред органите за технически надзор.

Строежите от първа, втора и трета категория се въвеждат в експлоатация въз основа на разрешение за ползване, издадено от органите на Дирекцията за национален строителен контрол, при условия и по ред, определени в наредба на министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Строежите от четвърта и пета категория се въвеждат в експлоатация въз основа на удостоверение за въвеждане в експлоатация от органа, издал разрешението за строеж, при условия и по ред, определени в наредбата по ал. 2. Удостоверението се издава в 7-дневен срок от постъпване на заявлението по ал. 1 след проверка на комплектуваността на документите и регистриране въвеждането на строежа в експлоатация, като по преценка на органа може да се извърши и проверка на място.

Свързването на вътрешните инсталации и уредби на строежа с общите мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура се извършва въз основа на договор със съответните експлоатационни дружества. /чл. 177 от ЗУТ/

V. Връзки към документи

[Закон за енергията от възобновяеми източници](#)

[Закон за устройство на територията](#)

[Закон за енергетиката](#)

[Закон за водите](#)

[Закон за концесиите](#)

[Закон за кадастъра и имотния регистър](#)

[Наредба № 3 от 21 март 2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката](#)

[Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи](#)

[Наредба № 4 от 21 май 2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти](#)

